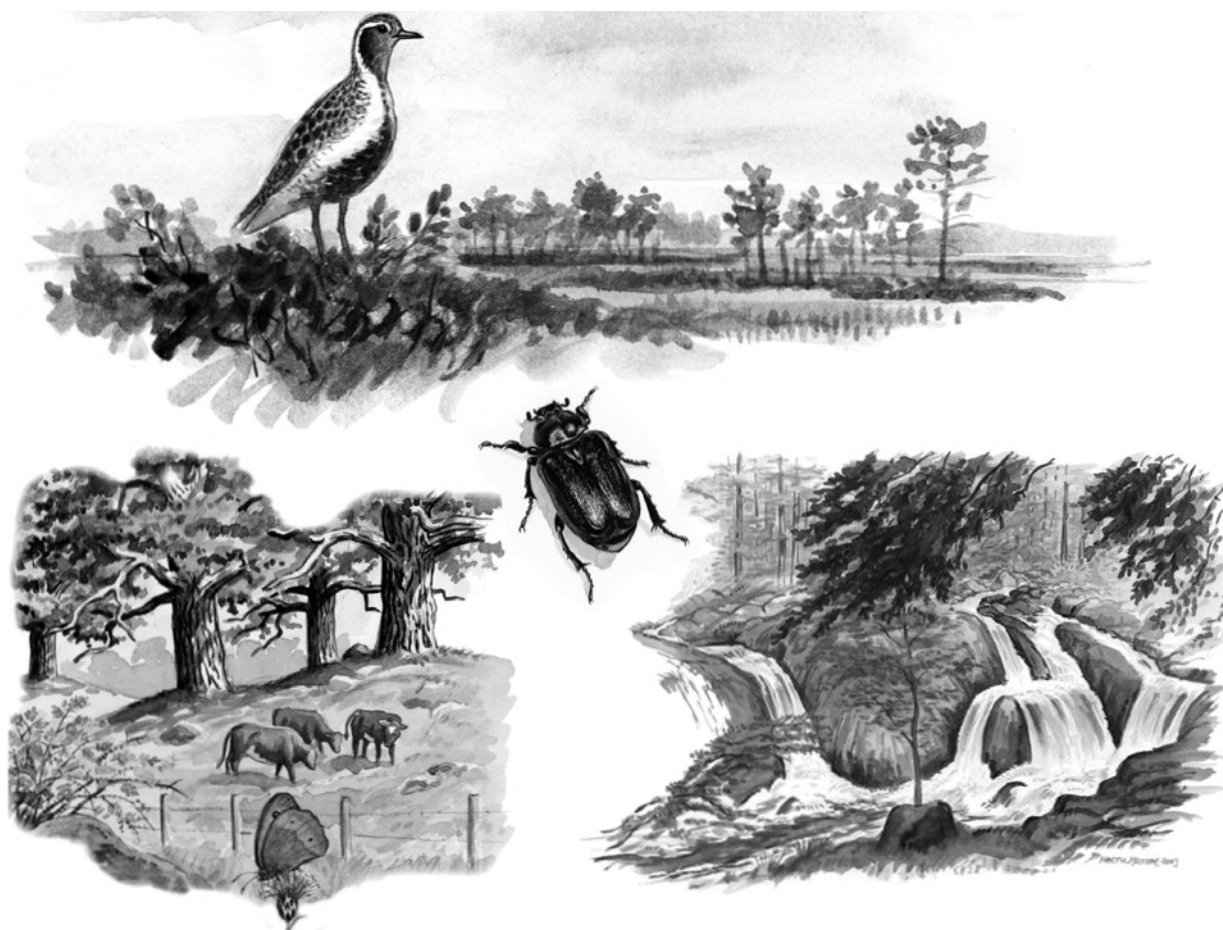

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540123 Skogastorpskärret

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, *fogeldirektivet* och *CIJF- och habitatdirektivet*.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingsmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten

Sara Backéus

BEVARANDEPLAN Diarienummer:
Fastställd 511-21479-2005
2005-08-15

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540123 Skogastorpskärret

Kommun: Falköping Områdets totala areal: 0,8 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 6210 - Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen
- 6270 - Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*
- 6410 - Fuktängar med blååtäl eller starr
- 7220 - Källor med kalktuffbildning
- 7230 - Rikkärr
- 1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

följande naturtyper inte finns eller inte har naturtypsstatus:

6270 - Silikatgräsmarker

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet är att bevara extremrikkärr, kalkfuktängar och gräsmarker med flertalet orkidéarter.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i januari 1997.

Beskrivning av området

Skogastorpskärret är det botaniskt rikaste rikkärr i Västergötland och ett av de rikaste i Sverige. Det är en mosaik av torra kalktuffryggar och svackor med blöta axagspartier. Områdena mellan axagen och kalktuffryggarna är av typen kalkfuktäng, även den med mycket rik flora.

En större bäck samt några mindre källbäckar finns i området. Kärrret är starkt sluttande. I rikkärrsyrtorna är axag den dominerande arten, men här finns även arter som ängsstarr, näbbstarr, gräsull, majviva, slätterblomma och tätört. Skogastorpskärret är kanske mest känt för sina orkidéer och här finns luktsporre, ängsnycklar (i sin huvudform såväl som i de former som kallas vaxnycklar och blodnycklar), flugblomster, brudsporre, skogsnycklar, kärrknipprot och

tvåblad. Bottenskiktet präglas av arter som späd skorpionmossa, fetbålmossa, kamtuffmossa, kalkkammossa m. fl.

På kalktuffryggarna som löper genom området finns torrare vegetation med bl a ängsgentiana, stallört, stor ögontröst och långbladig spåtistel.

Den rödlistade kalkkärrsgrynsnäcka noterades i kärret i slutet av 1970-talet och finns sannolikt kvar.

Hela området hävdas med slätter.

Bevarandemål

Området ska bestå av en mosaik av extremrikkärr, kalkfuktängar och torra kalktuffryggar med bibehållen öppen karaktär.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter. Uppgifter inom parantes är preliminära och kan komma att ändras.

Markägareförhållanden

Privat

Vad kan påverka negativt

Faktorer som skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt är:

- minskad eller upphörd hävd som kan leda till igenväxning.
- gödsling som kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- alltför intensiv hävd och t ex kraftigt tramp kan skada kalktuff och arter som *Vertigo Geyeri* eller orkidéer.
- åtgärder som kan påverka områdets hydrologi.
- igenväxning av omgivande rikkärrs-, kalkfuktängs- och alvarmiljöer.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd

Skogastorpskärret är skyddat som naturreservat. Naturreservatsbildning i omgivande marker inklusive Skogastorpskärret är planerad. Området omfattas även av riksintresse för naturvård.

Skötsel

- området bör hävdas genom årlig slätter.
- efterbete kan vara positivt för området. Området bör helst efterbetas tillsammans med angränsande ängs- och naturbetesmark för att minska trampbelastning i kärret under efterbetesperioden.
- inventering av kalkkärrsgrynsnäcka i området bör genomföras.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för de enskilda naturtyperna och arterna är beskrivna under respektive naturtyp/art.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Bingman, I. (ed.) 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket. ISBN 91-620-1113-8.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1958: Skötselplan för naturreservatet Skogatorpskärr. Beslut 1958-05-06.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Rapport - 94/19.

Jorbruksverket. 2002-2004. Inventering av värdefulla Ängs- & Betesmarker. GIS-skikt samt databas med inventeringsresultat.

Lennart Sundh. 2005. Inventering av rikkärr i Västra Götalands län 2004.

Förslag till skötselplan för naturreservatet Skogastorp, arbetsmaterial, Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6210 Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen

<i>Beskrivning:</i>	<p>På de kalktuffryggar som löper genom Skogartorpskärrer finns torrare vegetation som klassas som kalkgräsmarker av undertyp viktiga orkidélokaler. Den mycket sällsynta orkidén luktsporre växer i kärret. Luktsporren återfinns endast på en ytterligare lokal i länet.</p> <p>Generellt beskrivs naturtypen som torra till friska, betespräglade kalkrika gräsmarker ofta med ett mycket stort inslag av örter. Här ingår olika faser av ängshavre-samhällen. Miljöerna är i regel mycket artrika. Ibland kan dessa marker vara viktiga orkidélokaler.</p> <p>Naturtypen är känslig för utebliven eller förändrad hävd, näringstillförsel, ändrade hydrologiska förhållanden, minskad areal och exploatering i eller i anslutning till området. Naturtypen är också känslig för minskning av populationerna hos de typiska arterna.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen orkidérika kalkgräsmarker ska vara minst x (0.24) hektar.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så god att ingen skadlig ansamling av förna skett).</p> <p>-Negativa indikatorarter ska inte förekomma med mer än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkäx, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, samt blommande exemplar av grenrör, hundäxing och hässlebrodd).</p> <p>-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap ska vara högst x (5) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska kärlväxterarterna hårstarr, hirsstarr, spåtistel, rosettjungfrulin och vildlin ska förekomma i minst y% av provytorna.</p> <p>-Förekomsten av typiska orkidéer ska bibehållas eller öka. Minst x av den typiska orkidén luktsporre ska förekomma i minst y% av provytorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	Se negativ påverkan för området som helhet.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se bevarandeåtgärder för området som helhet
<i>Bevarandestatus:</i>	Bevarandestatusen är god då området är välhävdad.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvaret den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6270 Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*

Beskrivning: utgår och ersätts av 6210.

Bevarandemål: utgår och ersätts av 6210.

Negativ påverkan: utgår och ersätts av 6210.

Bevarandeåtgärder: utgår och ersätts av 6210.

Bevarandestatus: utgår och ersätts av 6210.

Uppföljning: utgår och ersätts av 6210.

6410 Fuktängar med blååtäl eller starr

Beskrivning: I Skogartorpskärrer förekommer kalkfuktängar förekommer mellan rikkärrspartier och torrare partier på kalktuffryggar.

Generellt beskrivs naturtypen som fuktängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. I typen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Den undertyp som finns representerad här är fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. "kalkfuktängen". Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Naturtypen är känslig för utebliven eller förändrad hävd, näringstillförsel, ändrade hydrologiska förhållanden och uteblivna översvämningar (där översvämningar är naturliga, t.ex. på strandängar), minskad areal och exploatering i eller i anslutning till området. Naturtypen är också känslig för minskning av populationerna hos de typiska arterna.

Bevarandemål: Areal
-Arealen fuktängar med blååtäl eller starr ska vara minst x (0,24) hektar.

Struktur och funktion

-Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så god att ingen skadlig ansamling av förna skett).

-Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska vara högst x (5) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).

-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Finns diken med en avvattnade effekt ska de vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna ängsgentiana, sumpgentiana, kärrspira, ängsstarr, loppstarr, majviva, slätterblomma, tätört och stor ögontröst ska förekomma i minst y % av provytorna.

Negativ påverkan: Se negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Se bevarandeåtgärder för området som helhet.

Bevarandestatus: Bevarandestatusen är god då området är välhävdad.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

7220 Källor med kalktuffbildning

Beskrivning: Ryggar med kalktuff löper genom hela området. För beskrivning av naturtypen i området, se området som helhet.

Generellt beskrivs naturtypen som källor med hårt, kalkrikt vatten och pågående tuffbildning. De kan finnas både i odlad mark och skogsmark och vara del av större myrkomplex. Dessa källor är oftast små och vegetationen domineras av mossor.

Naturtypen är känslig för negativ påverkan på hydrologi och hydrokemi samt markexploatering. Hävdade områden är även känsliga för konkurrens från icke-hävdgynnade arter (igenväxning).

Bevarandemål: Areal
-Arealen källor med tuffbildning ska vara minst x (0,24) hektar eller öka.

Struktur och funktion

- Krontäckning av träd och buskar ska vara högst x (5) %.
- Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).
- Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så god att ingen skadlig ansamling av förna skett).
- Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av de negativa indikatorarterna blååtätel, vass, eller älgört större än x (3) m²/ha ska inte förekomma.
- Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. Finns diken med avvattande effekt ska de vara igenlagda senast år 2030.

Typiska arter

- Förekomsten av typiska kärlväxtsarter ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska kärlväxter kärrknipprot, flugblomster och tätört ska förekomma i minst y % av provytorna.
 - Förekomsten av typiska mossarterna ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska mossarterna tuffmossor (*Palustriella* spp.), källmossor (*Philonotis* spp.) och svartknoppsmossa ska förekomma i minst y % av provytorna.
-

Negativ påverkan: Se negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Se bevarandeåtgärder för området som helhet.

Bevarandestatus: Bevarandestatusen är god då området är välhävdad.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

7230 Rikkärr

Beskrivning: I Skogartorpskärr finns rikkärrsmiljöerna i mosaik med de övriga miljöerna. Kärrret är ett av de botaniskt rikaste i landet.

Generellt beskrivs naturtypen som öppna eller skogklädda kärr i betydelsen minerotrofa myrar med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Vegetationen domineras av olika stråväxter och örter. Bottenskiktet byggs upp av s.k. brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Många rikkärr, särskilt i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog.

Naturtypen är känslig för störning av hydrologin, konkurrens från icke-hävdgynnade arter (gäller hävdade rikkärr), näringstillförsel, påtaglig minskning av populationerna av de typiska arterna samt markexploatering.

Bevarandemål: Areal
-Arealen rikkärr ska vara minst x (0,08) hektar.

Struktur och funktion

- Täckningsgraden av ristuvor ska inte vara mer x %.
- Vegetationshöjden ska inte vara högre än x cm.
- Utbredningen av fastmattor ska vara minst x % eller öka.
- Utbredningen av mjukmattor ska vara minst x % eller öka.
- Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så god att ingen skadlig ansamling av förna skett).
- Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av den negativa indikatorarten vass får inte vara större än x m² (<100 m²/ha).
- Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av de negativa indikatorarterna blåttåtel eller älgört får inte vara större än x m² (<20 m²/ha).
- Krontäckning av träd och buskar ska vara mellan 0 och x (5) %.
- Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (med "vedartad igenväxningsvegetation" menas träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att beteshävd blivit för svag).
- Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. Finns diken med avvattande effekt ska de vara igenlagda senast år 2030.

Typiska arter

- Förekomsten av typiska kärlväxtsarter bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna axag, näbbstarr, brudsporre, kärrknipprot, flugblomster, ängsnycklar och blodnycklar ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.
- Förekomsten av typiska mossarterna bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska mossarterna späd skorpionmossa, kärrmörkia och fetbålmossa ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.

Negativ påverkan: Se negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Se bevarandeåtgärder för området som helhet.

Bevarandestatus: Bevarandestatusen är god då området är välhävdad.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1013 Kalkkärrsgrynsnäcka; *Vertigo geyeri*

Beskrivning: Arten noterades i Skogartorpskärrret vid en undersökning i slutet av 1970-talet och har inte påträffats sedan dess. Arten eftersöktes 1998 utan att hittas men möjligen förbisågs den vid det inventeringstillfället. Det bedöms dock som sannolikt att arten fortfarande förekommer i området.

Generellt sett är kalkkärrsgrynsnäckan bunden till öppna kärrmiljöer och förekommer i regel inte i skogklädda kärr. Arten lever huvudsakligen i rikkärr (kalkkärr) och kalkfuktängar. Arten kan leva i kärr där pH är relativt lågt. Kärrmiljöerna är dock ofta mosaikartade och innehåller rikare stråk, vilka torde vara artens huvudsakliga hemvist. En måttligt intensiv betesdrift eller motsvarande påverkan som upprätthåller solinsläpp och påverkan på fältskikt är fördelaktig för arten. Marksloitaget får dock inte bli alltför stort. Arten sprider sig ytterst långsamt, i storleksordningen några få meter per år, vilket innebär att den är hänvisad till just den våtmark där den lever. Långdistansspridning sker dock sporadiskt, sannolikt med fåglar. *Vertigo*-arterna är p.g.a. begränsade spridningsförmåga sannolikt goda indikatorer på lång kontinuitet av halvöppna förhållanden. Arten är således känslig för stort marksloitage och igenväxning av dess levnadsmiljö.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Se negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Se bevarandeåtgärder för området som helhet.

Bevarandestatus: Okänd

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare
